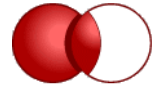

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

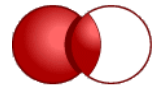
Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 221 623, Fax: 716 400, www. scaifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, scaifbih@scaifbih.ba

UR: 009-04;029-05/04

**IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
NA DAN 31.12.2002. GODINE**

JAVNO PREDUZEĆE UNSKO SANSKE ŠUME BOSANSKA KRUPA

Sarajevo, novembra/decembar 2003. godine

**MENADŽMENTU
JAVNOG PREDUZEĆA «UNSKO SANSKE ŠUME»
BOSANSKA KRUPA**

IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE REVIZORA

1. Obavili smo reviziju finansijskih/financijskih izvještaja/izvješća **Javnog preduzeća «UNSKO SANSKE ŠUME» Bosanska Krupa** iskazanih na stranicama od 1 do 18 na dan 31.12.2002. godine. Za ove izvještaje/izvješća odgovoran je menadžment Javnog preduzeća. Naša odgovornost se svodi na izražavanje mišljenja o tim finansijskim/financijskim izvještajima/izvješćima na temelju provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna u FBiH («Službene novine FBiH», br. 48/99), i sa INTOSAI međunarodnim revizorskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruža razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim/financijskim izvještajima/izvješćima ima značajnih pogrešaka, kao i da li su finansijske/financijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u finansijskim/financijskim izvještajima/izvješćima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih/financijskih izvještaja/izvješća kao i ocjenu primjene važećih zakonskih propisa. Vjerujemo da je provedenom revizijom prikupljeno dovoljno dokaza kako bi se stvorile pouzdane osnove za izražavanje našeg mišljenja.
3. S obzirom da nismo obavljali reviziju finansijskih/financijskih izvještaja/izvješća za 2001. godinu ne iskazujemo mišljenje o početnim stanjima na dan 01.01.2002. godine.
4. Po našem mišljenju finansijski izvještaji, osim za efekte usklađenja datih u tačkama a. do f. daju istinit i fer pregled finansijskog stanja javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa, na dan 31.12.2002. godine:
 - a) **Javno preduzeće «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa svoju organizacionu strukturu i poslovanje nije uskladilo sa Zakonom o šumama. Od strane nadležnih institucija nije formirana kantonalna uprava, koja je trebala početi sa radom u roku od šest mjeseci od dana donošenja navedenog zakona. Poslove gospodarenja i upravljanja šumama do konstituisanja i obezbjeđenja uslova za rad kantonalne uprave predviđene Zakonom bilo je u obavezi obavljati kantonalno resorno ministarstvo,**
 - b) **Nije u potpunosti izvršeno usaglašavanje stanja sredstava i njihovih izvora, obaveza i potraživanja iskazanih u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom,**
 - c) **Nije izvršeno usklađivanje rashoda koji se ne priznaju u Poreznom bilansu u skladu sa Zakonom o porezu na dobit i Pravilnikom o primjeni odredaba zakona o prezu na dobit preduzeća u dijelu koji se odnosi na obračun troškova utrošenog materijala, obračun rezervisanih sredstava za prostu i proširenu reprodukciju i obračun ostalih troškova,**

- d) Nije se dosljedno primjenjivao Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga u dijelu obezbjeđenja uslova koji moraju biti ispunjeni da bi se promet proizvoda obavljao bez plaćanja poreza na promet,**
- e) Nisu iscrpljene sve zakonske mogućnosti po pitanju naplate nenaplaćenih potraživanja za isporučenu robu i izvršene usluge.**
- f) nije uspostavljen adekvatan sistem internih kontrola, što je imalo za posljedicu nedosljednu primjenu zakonskih propisa**

Zamjenik generalnog revizora

Generalni revizor

Branko Kolobarić, dipl.oec.

mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE
o obavljenoj reviziji
JAVNOG PREDUZEĆA «UNSKO SANSKE ŠUME» Bosanska Krupa

Na osnovu ovlaštenja, a u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna u FBiH («Sl. novine FBiH» br. 48/99) i INTOSAI revizijskim standardima i Odlukom odbora za ekonomska pitanja Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamenta FBiH, obavljena je revizija pravilnosti poslovanja i usklađenosti iste sa važećom zakonskom regulativom, koja između ostalog obuhvata i reviziju finansijskih/financijskih izvještaja na dan 31.12.2002. godine, **Javnog preduzeća «Unsko Sanske šume» Bosanska Krupa.**

Ured za reviziju budžeta/proračuna Federacije Bosne i Hercegovine prvi put vrši reviziju finansijskih/financijskih izvještaja/izvješća Javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa.

Reviziju za godinu koja je završena na dan 31.12.2002. godine u cjelini obavili su:

- Mirsada Janjoš, dipl. oec. ovlašteni revizor i
- Hajra Imširović, iur. revizor

Revizija je obavljena u periodu od 08.11.-20.12.2003. godine, sa prekidima u prisustvu predstavnika određenih od strane direktora preduzeća.

1 OPĆI PODACI

Javno preduzeće «Unsko Sanske šume» Bosanska Krupa (u daljem tekstu Javno preduzeće) je osnovano u skladu sa Zakonom o šumama («Sl. Glasnik USK» br. 5/97) i Odluke o osnivanju Javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa («Sl. Glasnik USK» br. 11/98 i 7/99) i pravni je sljedbenik d.o.o «Šumarstvo» Ključ, d.o.o «Šumarstvo» Sanski Most, Javno preduzeće «Osječenica» Bosanski Petrovac, ŠG «Risovac» Bihać i d.o.o «Rasadnik» Cazin.

Osnivač preduzeća je Skupština Unsko-sanskog Kantona.

Djelatnost Preduzeća je regulisana članom 26. Zakona o šumama navedenog u stavu 1. ovog poglavlja i ista se odnosi na: uzgoj i zaštitu šuma, iskorištavanje šuma i šumarske usluge.

Pored poslova navedenih u prethodnom stavu, u skladu sa članom 7. Statuta preduzeće obavlja i poslove: izradu dugoročnih i srednjoročnih planova razvoja šumarstva; izradu šumsko-privrednih osnova; predlaganje politike cijena šumskim drvnim sortimentima i drugim šumskim proizvodima, u skladu sa uslovima i zahtjevima tržišta; korištenje ostalih šumskih proizvoda; iskorištavanje sporednih šumskih proizvoda; zaštita i unaprjeđenje čovjekove okoline i sl.

S obzirom da je preduzeće pravni sljedbenik preduzeća navedenih u stavu 1. ovoga dijela izvještaja isto raspolaže i pripadajućim dijelovima imovine, prava i obaveza navedenih preduzeća i upisanim uplaćenim osnivačkim ulogom u iznosu od 5.000,00 KM koja je obezbijeđen od strane osnivača.

Organ upravljanja u preduzeću je Upravni odbor, koji se sastoji od devet članova, imenovanih od strane Vlade USK, Rješenjem broj 03-017-995/2002 od 06. 06. 2002. godine i Rješenjem o izmjeni prethodnog rješenja br. 03-017 1042/2002 od 28.06.2002. godine. Rad Upravnog odbora regulisan je Statutom i Poslovníkom o radu Upravnog odbora Preduzeća, usvojenim od strane istog, na koji je Vlada USK dala saglasnost Odlukom broj 03-017-721/2000 od 22. 04. 2000. godine. Pet članova navedenog upravnog odbora u novembru mjesecu 2002. godine je podnijelo neopozivu ostavku na članstvo Vladi USK-a, tako da isti nije izvršavao svoju upravljačku funkciju do momenta obavljanja revizije. Nije dostavljen akt Vlade javnom preduzeću o prihvatanju podnesenih ostavki, niti rješenja o imenovanju novih članova.

Vlada USK Odlukom broj 03-017-840/2000 od 19. 06. 2000. godine dala je suglasnost na izbor direktora preduzeća, koji rukovodi preduzećem i odgovoran je za sprovođenje: planova preduzeća, utvrđene poslovne politike, odluka Upravnog odbora i za vršenje djelatnosti i zakonitosti rada Javnog preduzeća u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonom o šumama, koji je donio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine 29.05.2002. godine uređeno je očuvanje i zaštita šuma, jačanje njihovih ekoloških funkcija, planiranje u šumarstvu, upravljanje šumama, finansiranje njihove obnove i unaprjeđenje šuma na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Prema navedenom zakonu Federaciji i kantonima dato je upravljanje i gospodarenje državnim šumama i šumskim zemljištem, koje se nalazi na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Pravo upravljanja i gospodarenja šumama i šumskim zemljištem Kantoni će ostvarivati preko Kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava. **U Unsko-Sanskom kantonu u zakonskom roku se nije formirala kantonalna uprava. Poslove i zadatke iz nadležnosti kantonalne uprave do njenog konstituisanja i obezbjeđenja uslova za rad je trebalo obavljati kantonalno resorno ministarstvo, a što nije. Poslove iz ovog stava je i dalje obavljalo javno preduzeće «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa.**

Gospodarenje šumama i šumskim zemljištem i dalje je nastavljeno po kantonalnim propisima iz oblasti šumarstva, iako je njihova primjena stavljena van snage. Sve radnje poduzete od strane organa upravljanja i rukovođenja, u pogledu donošenja odluka, naredbi, uputstava, smjernica, nalaza i rješenja, kao i upravljanja i rukovođenja, zastupanja i predstavljanja i nastupa u pravnom prometu, kao i odgovornosti za preuzete obaveze i utvrđivanje i raspoređivanje rezultata poslovanja su upitne i nisu u potpunosti utemeljene na važećim zakonskim propisima.

U smislu odredaba navedenog zakona preduzeće nije poduzimalo aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju rješavanja svog statusa prema odredbama važećih zakonskih propisa.

Unutarnja organizacija i način rada Preduzeća regulisani su Pravilnikom o radu, sa posebnim poglavljem koji sadrži analitičku procjenu radnih mjesta javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa.

Poslovi i zadaci iz djelokruga rada preduzeća vrše se u organizacionim jedinicama i to:

1. direkcija sa pratećim službama i
2. šest poslovnih jedinica šumskih uprava (šumska uprava Bihać, šumska uprava Bosanska Krupa, šumska uprava Sanski Most, šumska uprava Bosanski Petrovac, šumska uprava Ključ i šumska uprava za uzgoj Cazin Velika Kladaša Bužim.

Sjedište Preduzeća je u Bosanskoj Krupi, Ul. Radnička bb.

Na dan 31.12.2002. godine u preduzeću je bilo uposlono 591 radnika.

2 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije pravilnosti poslovanja i finansijskih izvještaja za 2002. godinu je da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome da li su isti pripremljeni, u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom, kao i da izrazi mišljenje o adekvatnosti i pouzdanosti sistema računovodstva i interne kontrole.

Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove da li finansijski izvještaji odražavaju tačan i istinit prikaz poslovanja tokom godine i stanja na kraju godine. Revizija će utvrditi da li su poduzete sve mjere za osiguranje ubiranja i čuvanja prihoda koji se ostvaruju korištenjem javnih dobara i da li se menadžment preduzeća pridržava zakona i instrukcija nadležnih institucija, koje se na njega odnose; da li su

isplate i trošenje sredstva ostvarenih korištenjem javnih dobara vršene po odgovarajućem ovlaštenju i za svrhe za koje je dato ovlaštenje.

Revizija također uključuje i davanje preporuka za dalji rad, sa posebnim naglaskom na što efikasniju i ekonomičniju zaštitu javnih dobara i imovine, kao i trošenje sredstava, jačanje interne kontrole i stvaranje podloge menadžmentu za donošenje što kvalitetnijih odluka u pogledu daljeg rada.

3 NALAZI I PREPORUKE

U skladu sa INTOSAI revizijskim standardima područja rada, da bi se postigli postavljeni ciljevi u određivanju širine i djelokruga revizije, uzeti su određeni nalazi na osnovu kojih su utvrđeni nedostaci i propusti u radu javnog preduzeća i date preporuke za otklanjanje istih.

3.1 USKLAĐENOST SA ZAKONSKIM PROPISIMA

U toku revizije finansijaskih izvještaja za 2002. godinu utvrđeno je da javno preduzeće nije postupilo u skladu sa važećim zakonskim propisima u slijedećim slučajevima:

- **organizacionu strukturu i poslovanje nije uskladilo sa Zakonom o šumama u propisanom roku («Sl. novine FBiH» br. 20/02), što je dijelom bilo u nadležnosti kantonalnog resornog ministarstva,**
- **nije u potpunosti izvršeno usaglašavanje stanja sredstava i njihovih izvora, obaveza i potraživanja iskazanih u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom, što je u suprotnosti sa članom 23. Zakona o računovodstvu, kojima je propisana obaveza da najmanje jednom godišnje (31. decembra tekuće godine) usklade stvarno stanje izvršeno popisom sa evidencijom iskazanom u knjigovodstvu,**
- **nije se dosljedno provodio Zakon o radu u dijelu zaključivanja ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Ugovori su se zaključivali za obavljanje poslova koji nemaju karakter privremenih i povremenih, već su poslovi koji se izvode kontinuirano u toku cijele godine i za koje se trebao zaključiti ugovor o radu,**
- **nije se dosljedno primjenjivao Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga, u dijelu obezbjeđenja uslova (narudžbenice za bezgotovinsko plaćanje), koji moraju biti ispunjeni da bi se promet proizvoda obavljao bez plaćanja poreza na promet,**
- **nije postupilo u skladu sa odredbama članova 25. do 27. Zakona o šumama u dijelu koji se odnosi na izdvajanje sredstava za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju po pitanju i uplate istih na poseban račun kao i izrade izvještaja o utrošku sredstava namijenjenih za jednostavnu biološku reprodukciju uz godišnji obračun za 2002. godinu,**
- **nije izvršeno usklađivanje rashoda u skladu sa Zakonom o porezu na dobit i Pravilnikom o primjeni odredaba Zakona o porezu na dobit preduzeća u dijelu koji se odnosi na obračun troškova utrošenog materijala, na iznos neiskorištenih rezervisanih sredstava za prostu i proširenu reprodukciju šuma i na obračun ostalih troškova.**

Preporuke menadžmentu:

- **da se intenziviraju radnje sa kantonalnim institucijama u cilju ustrojstva organizacije i poslovanja javnog preduzeća u skladu sa Zakonom o šumama,**
- **da se popis stalnih sredstava i njihovih izvora kao i obaveza i potraživanja izvrši u skladu sa Zakonom o računovodstvu,**
- **da se kod zaključivanja ugovora o privremenim i povremenim poslovima dosljedno primjenjuje Zakon o radu,**

- da se kod prodaje proizvoda dosljedno primjenjuje Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga u dijelu obezbjeđenja svih uslova potrebnih za prodaju robe bez obračuna poreza na promet,
- da se prilikom izdvajanja i utroška sredstava za jednostavnu i proširenu reprodukciju šuma dosljedno primjenjuju važeći zakonski propisi,
- da se prilikom obračuna poreza na dobit primjenjuju zakonske odredbe u dijelu koji se odnosi na usklađivanje rashoda i prihoda kod utvrđivanja oporezive dobiti.

3.2 MENADŽMENT I SISTEM INTERNIH KONTROLA

U skladu sa INTOSAI revizijskim standardima područja rada, tačka 142. koji se odnose na analizu rada menadžmenta kroz sistem internih kontrola, izvršena je procjena da li je menadžment u svim segmentima rada poduzimao odgovarajuće radnje kroz organizaciju poslovanja i sistem internih kontrola, u cilju: zaštite imovine i resursa od prekomjernog trošenja i neefikasne upotrebe, osiguranja pouzdanosti, tačnosti i cjelovitost računovodstvenih evidencija i obezbjeđenja dosljednog provođenja poslovne politike putem zacrtanih, kako kvantitativnih, tako i kvalitativnih planskih zadataka u javnom preduzeću.

Pravilnikom o radu javnog preduzeća utvrđena je unutrašnja organizacija, način rukovođenja i rada u javnom preduzeću. Organizaciona struktura jasno određuje podjelu nadležnosti i odgovornosti. Služba interne kontrole formirana je u okviru sektora za opće i pravne poslove.

U postupku revizije revizorski tim je utvrdio da je navedena služba, u najvećem dijelu vršila tehničku kontrolu (kontrola prometa drvnih sortimenata, čuvanja i zaštite šuma, korištenje mehanizacije u namjenske svrhe), a da je u skladu sa opisom djelokruga rada pored ovih poslova trebala vršiti i finansijsku kontrolu (ispravnost evdintiranja knjigovodstvenih promjena u knjigovodstvu preduzeće, ispravnost blagajničkog poslovanja i ispravnost provođenja odluka). Iz prezentiranih izvještaja o svom radu utvrđeno je da nije obuhvaćen ovaj vid kontrole. **Metodom slučajnog uzorka u zaključene ugovore o prodaji drvenih sortimenata utvrđeno je da se nije poštovao okvirni ugovor o prodaji za 2002. godinu između javnog preduzeća i preduzeća drvne industrije Unsko-sanskog kantona kojim su posebno regulisana prava i obaveze ugovorenih strana i koji je prihvaćen od strane upravnog odbora. Utvrđeno je da kupci nisu obezbjeđivali garancije banaka, kao preduslov realizacije zaključnih ugovora za dalju isporuku robe.**

Zbog ovakvog rada službe interne kontrole, utvrđene su određene nepravilnosti koje upućuju na neefikasnost uspostavljenog sistema internih kontrola, posebno u kretanju i kompletiranju dokumentacije na relaciji pojedinih službi i sektora u preduzeću i neprimjenjivanje odredaba Pravilnika o radu, u dijelu koji se odnosi na izdavanje dispozicije za isporuku robe, a da prethodno nisu potpisani ugovori ili izvršene uplate od strane kupca.

Statutom preduzeća je regulisano donošenje godišnjeg plana i programa rada javnog preduzeća, koji za 2002. godinu nisu doneseni u skladu sa istim, po pitanju utvrđenih rokova, što ukazuje na neefikasnost rada menadžmenta u obavljanju njegovih funkcija.

U postupku izvršenja plana, nije u potpunosti vršen nadzor nad realizacijom istog, koji podrazumijeva: provođenje propisanih procedura pri nabavci robe, usluga i ustupanju radova, naplati potraživanja, provjeru pravilnosti kontiranja i knjiženja, provjeru gotovinskih naplata i isplata preko blagajne i opravdanosti istih, kao i kontrolu formalne, računске i zakonske ispravnosti likvidatorne dokumentacije, a u cilju blagovremene identifikacije određenih problema i upoznavanja i izvještavanja rukovodećih i upravljačkih organa preduzeća, kako bi se na vrijeme mogle poduzeti odgovarajuće mjere u rješavanju utvrđenih problema.

Ovakav način funkcionisanja sistema internih kontrola, ne daje dovoljnu garanciju za potpunu i efikasnu zaštitu imovine i upravljanja i eksploatacije javnih dobara, sprečavanje grešaka, kao i tačnost i potpunost računovodstvene evidencije i pravovremeno pripremanje pouzdanih finansijskih izvještaja.

Preporuke menadžmentu:

- da se uspostavi takav sistema internih kontrola, kojeg će se pridržavati svi uposleni u cilju postizanja što efikasnijeg poslovanja i pouzdanosti finansijskog izvještavanja, kao i usklađenosti sa važećim zakonskim propisima,
- da uposleni obavljaju svoje poslove i radne zadatke na način utvrđen Pravilnikom o radu javnog preduzeća,
- da se donesu pisane procedure o načinu kretanja dokumentacije u javnom preduzeću sa tačno utvrđenim ovlaštenjima i odgovornostima uposlenih u javnom preduzeću,
- radi efikasnijeg i kvalitetnijeg ostvarivanja svoje funkcije, kada je u pitanju eksploatacija javnih dobara treba osigurati dosljednu primjenu Zakona o šumama.

3.3 FINANSIJSKI PLAN

3.3.1 DONOŠENJE FINANSIJSKOG PLANA

Način i rokovi donošenja plana rada i poslovanja, plana sječa i finansijskog plana, zavise od šumsko-privrednih osnova, čija je izrada u toku.

Plan rada i poslovanja za 2002. godinu usvojen je od strane Upravnog odbora javnog preduzeća, Odlukom broj 011-617-2/02 od 08.04.2002. godine. Plan za 2002. godinu sadrži: plan sječa-otpreme; plan šumsko-uzgojnih radova; plan izgradnje kamionskih (šumskih) puteva; plan čuvanja i zaštite šuma kao i plan prihoda i plan rashoda sa predviđenom bruto i neto dobiti preduzeća.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je sljedeće:

- **Javno preduzeće nije u skladu sa članom 20. Statuta usvojilo Godišnji plan sječa po šumskim upravama u propisanom roku (do 31.10. tekuće godine za narednu godinu),**
- **U propisanom roku (do 31. 12. tekuće godine) nije usvojen Godišnji plan rada i pošumljavanja za narednu godinu.**

3.3.2 IZVRŠENJE FINANSIJSKOG PLANA

3.3.2.1. PRIHODI

Ukupni prihodi za 2002. godinu u računovodstvenom iskazu Bilans uspjeha iskazani su u iznosu od 30.131.911,00 KM i isti su u odnosu na planirane manji za 1%, a u odnosu na 2001. godinu veći za 15%. Struktura navedenih prihoda, sa indeksom ostvarenja u odnosu na plan prikazana je u sljedećoj tabeli:

Rd. Br.	Vrsta prihoda	2002. godina		Index (4/3)
		Planirano	Ostvareno	
1	2	3	4	5
1.	Prihodi od prodaje drvnih sortimenata	24.390.648	24.261.608	99,47
2.	Prihodi od prevoza	922.419	309.579	33,56
3.	Prihodi od prodaje pijeska	110.000	104.451	94,96
4.	Prihodi od prodaje betona		1.945	-
5.	Prihodi od biološke investicije	1.715.576	1.340.629	78,14
6.	Prihodi od zakupa	138.000	48.141	34,88
7.	Prihodi od šumske štete	30.000	15.843	52,81
8.	Prihodi od izgradnje šumskih puteva	1.095.870	251.168	22,92
9.	Prihodi od zaštite šuma	1.520.510	1.343.943	88,39
10.	Vanredni prihodi (ŠPO i ostali)	500.000	2.454.604	490,92
	UKUPNO PRIHODI	30.423.023	30.131.911	99,04

Iskazani prihodi u finansijskim izvještajima za 2002. godinu evidentirani su u skladu sa Zakonom o računovodstvu, računovodstvenim standardima i kodeksom računovodstvenih načela. Prihodi su priznati na osnovu ispostavljenih faktura za isporučenu robu i izvršene usluge transporta i zakupa. U prihode su također uračunati i prihodi od internih usluga za pošumljavanje, njegu i čuvanje šuma.

Prihodi od prodaje drvnih sortimenata iskazani su u iznosu od 24.261.608,00 KM od čega se 3.281.992,64 KM odnosi na prodaju ogrevnog drveta, 20.585.010,34 KM za prodate gotove proizvode bez poreza na promet proizvoda, a na osnovu ispostavljenih faktura i zaključenih ugovora sa prerađivačima drvnih sortimenata (pilanama) i 394.605,02 KM za prodate ostale prateće proizvode (sadnice, upotrijebljivi vlastiti proizvodi i sl.).

Osnov za obračun i naplatu prihoda predstavljaju sklopljeni ugovori o prodaji drvnih sortimenata, potpisani od strane direktora javnog preduzeća. Cijena o prodaji drvnih sortimenata u ugovorima se utvrđivala na osnovu Cjenovnika o prodaji drvnih sortimenata, pijeska, betona i usluga u šumarstvu i Izmjenama i dopunama istog, usvojenog od strane Upravnog odbora. Fakture o prodaji drvnih sortimenata ispostavljaio je sektor za ekonomske poslove, služba za finansije i komercijalu, a na osnovu otpremnih iskaza koji dolaze sa terena o izvršenoj sječi i isporuci. Isporuka se vršila na osnovu naloga za otpremu, «dispozicije», koji sadrži količinu isporučenih drvnih sortimenata po kvaliteti i vrsti drvnih sortimenata sa nazivom kupca. Provjerom da li ispostavljene dispozicije prate zaključene ugovore, narudžbenice kupaca i količinu, vrstu i klasu ugovorene i prodate robe, odgovorne osobe nam nisu mogle potvrditi. Također je utvrđeno da se i isporuka drvnih sortimenata u nekim slučajevima vršila i bez dostavljene dispozicije, odnosno na osnovu usmenih naloga pretpostavljenih.

Poređenjem ispostavljenih dispozicija sa datumom na fakturi u cilju provjere da se dispozicija mogla prosljediti šumskim upravama tek po potpisivanju ugovora ili izvršene uplate utvrđeno je da su iste dostavljane i bez zaključenog ugovora i bez izvršene uplate.

Prodaja ogrevnog drveta je vršena na osnovu gotovinskih naplata po šumskim upravama i prodajom na rate fizičkim licima (10 mjeseci) bez prethodno utvrđenih kriterija i odluke upravnog odbora o ovakvom načinu prodaje. Prodaja na rate vršena je po osnovu prethodno sklopljenih ugovora sa sindikalnim organizacijama preduzeća, a prodaja uposlenim u javnom preduzeću vršila se bez sklopljenih ugovora o regulisanju međusobnih prava i obaveza, a po istim otplata datog ogrevnog drveta vršena je obustavom na isplaćene plaće.

Vanredni prihodi se odnose na prihode po osnovu izrade šumsko-privrednih osnova (1.053.558,38 KM), prihodi po osnovu neiskorištenih rezervisanja iz ranijih godina (1.126.797,39 KM) i prihodi od donacija, viškovi i prihodi iz ranijih godina (274.248,23 KM).

Prihodi od izvršenih usluga za izradu šumsko-privrednih osnova odnose na fakturisanu internu realizaciju za izradu vlastitih šumsko-privrednih osnova za «Sansko» šumsko-privredno područje u iznosu od 521.906,20 KM i izradu šumsko-privrednih osnova za tuzlansko područje u iznosu od 531.652,18 KM. Obračun i fakturisanje ove vrste usluga nije utvrđen Cjenovnikom preduzeća.

U ostvarenju ukupnog prihoda najveće učešće ima Šumska uprava Bosanski Petrovac (25,60%), zatim Šumska uprava Bihać (21,90%) i Šumska uprava Bosanska Krupa (18,90%), dok ostale tri šumske uprave učestvuju sa 33,60%.

Preporuka menadžmentu:

- **da se donese odgovarajući akt o visini cijena usluga za izradu šumsko-privrednih osnova,**
- **da se u svim slučajevima prati realizacija zaključenih ugovora o prodaji drvnih sortimenata i da se ispostavljene dispozicije usaglašavaju u pogledu vrste i količine ugovorene robe,**
- **da se preispita ostvarenje prihoda od prevoza, zakupa i prihoda od izgradnje šumskih puteva u odnosu na planirane prihode,**
- **da se utvrde uslovi i način davanja ogrevnog drveta na rate uposlenim u javnom preduzeću, sindikalnim i drugim organizacijama.**

3.3.2.2. RASHODI

Ukupni iskazani rashodi i troškovi prodaje u javnom preduzeću u 2002. godini iznose 29.946.744,00 KM i u odnosu na planirane manji su za 0,46%.

Struktura ostvarenih troškova u odnosu na planirane sa indeksom ostvarenja na dan 31.12.2002. godine prikazana je u slijedećoj tabeli:

Rd. Br.	Opis	2002. godina		Index (5/3)
		Plan	Ostvarenje	
1	2	3		
1.	Troškovi sirovina i materijala	527.483,00	541.408,65	102,64
2.	Troškovi energije	771.571,00	849.665,98	110,12
3.	Troškovi rezervnih dijelova	215.500,00	293.800,36	136,33
4.	Troškovi sitnog inventara	146.000,00	316.193,99	216,57
I	Troškovi sir. mater. energije i rezer. dijelova (od 1 do 4)	1660.554,00	2.001.068,98	120,51
5.	Amortizacija	1.394.167,00	1.488.359,41	106,76
II	Amortizacija (red br.5)	1.394.167,00	1.488.359,41	106,76
6.	Plaće	7.808.359,00	5.587.512,24	71,56
7.	Naknade plaća	512.600,00	1.259.429,13	245,69
8.	Troškovi zaposlenih (topli obrok, prevoz)	1.169.533,00	829.414,24	70,92
III	Troškovi zaposlenih (od 6 do 8)	9.490.492,00	7.676.355,61	80,88
9.	Usluge na izradi i doradi učinka	8.116.515,00	9.395.543,05	115,76
10.	Transportne usluge	828.530,00	719.544,53	86,85
11.	Usluge održavanja	558.500,00	316.712,91	56,71
12.	Usluge sajmova		2.519,00	-
13.	Zakupnine	50.000,00	35.652,00	71,30
14.	Troškovi reklame i propagande	43.400,00	68.960,37	158,90
15.	Troškovi osiguranja	98.800,00	98.951,27	100,15
16.	Bankarske usluge	25.000,00	21.360,81	85,44
17.	Troškovi reprezentacije	44.000,00	81.670,22	185,61
18.	Putni troškovi	47.000,00	112.765,72	239,92
19.	Naknade radnicima i stanovništvu	850.601,00	765.029,52	89,94
20.	Doprinosi, članarine i doprinos za izgradnju stanova za RVI	462.620,00	471.666,18	101,96
21.	Porezi koji ne zavise o finansijskog rezultata i takse	105.900,00	64.107,52	60,54
22.	PTT troškovi	79.000,00	93.441,22	118,28
23.	Ostali troškovi poslovanja	253.872,00	193.216,56	76,11
IV	Troškovi usluga (od 9 do 23)	11.563.738,00	12.441.140,88	107,59
24.	Kamate	280.000,00	347.795,35	124,21
V	Troškovi finansiranja (red br. 24)	280.000,00	347.795,35	124,21
25.	Ukalkulisani troškovi za obnavljanje zemljišta i šuma	5.609.855,00	4.195.358,45	74,79
VI	Ukalkulisana rezervisanja (red. br. 25)	5.609.855,00	4.195.358,45	74,79
A	Ukupno rashodi (I+II+III+IV+V+VI)	29.998.806,00	28.150.076,74	93,84
26.	Rashodi od otpisa ulaganja (sad vrij. otpisanih stalnih sred.)		39.619,80	-
26.	Neotpisana vrijednost materijala i drugi rashodi otuđenih rashodovanih stalnih sredstava		102.260,76	-
27.	Otpis vrijednosti zastarjelih zaliha		5.337,85	-
28.	Manjkovi		18.766,27	-
29.	Kazne, penali i štete		12.319,25	-
30.	Otpis nenaplaćenih potraživanja		744.732,14	-
31.	Ostali rashodi (humanitarni rashodi, odobreni kasa skonto troš. iz ranijih god. i doprinosi za bolovanje preko 42 dana)	85.000,00	548.111,30	644,84
B	Ukupno ostali rashodi (od 26 do 31)	85.000,00	1.471.147,37	1730,76
	UKUPNI RASHODI (A+B)	30.083.306,00	29.621.224,11	98,46

Troškovi sirovina i materijala, energije i rezervnih dijelova iskazani su u iznosu od 2.001.068,98 KM i učešće istih u ukupnim troškovima iznosi 6,68%. Navedene sirovine i materijal u procesu proizvodnje učestvuju kao pomoćni pogonski materijal, gorivo, mazivo, materijal za održavanje čistoće, materijal za zaštitu na radu i drugi potrošni materijal. Revizijom je utvrđeno da javno preduzeće izdavanje zaliha

materijala u proizvodnju obračunava po FIFO metodi (prva ulazna je i prva izlazna cijena), i za isto ne postoji utvrđena računovodstvena politika. Prema obrazloženju odgovorne osobe obračun utroška materijala za 2002. godinu nije se svodio na prosječnu cijenu zbog velikog protoka materijala kroz magacin, a materijal se nabavljao uglavnom po potrebi i isti je direktno išao na utrošak. Ovakav metod evidentiranja i obračuna cijene utroška zaliha može imati uticaj na finansijske pokazatelje stanja zaliha kao i obračuna osnovice poreza na dobit, pa je isti trebalo utvrditi pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama, od strane nadležnog organa, što nalažu i računovodstveni standardi.

Amortizacija je iskazana u iznosu od 1.488.359,41 KM i ista je obračunata po linearnoj metodi. Revizijom je utvrđeno da u svim slučajevima nisu primjenjene stope iz Nomenklature stalnih sredstava za amortizaciju, što je mogle imati uticaja na utvrđivanje osnovice za obračun poreza na dobit. Za obračun amortizacije preduzeće ne posjeduje opšti akt, niti je donijelo odluku o načinu utvrđivanja obračuna amortizacije (metod obračuna, visina stope, amortizacione grupe i obračun amortizacije za amortizovana stalna sredstva).

Izdaci za bruto plaće (neto plaće, naknade po osnovu plaća, doprinosi iz plaća i porez na plaće) iskazane su u iznosu od 6.846.641,37 KM ili 17,71% manje u odnosu na plan. Ukupni izdaci po osnovu bruto plaća čine 22,86% ukupnih troškova javnog preduzeća. Naknade plaća odnose se na naknade plaća za dane vjerskih praznika (111.391,47 KM), naknade za državne praznike (23.428,12 KM), naknade za bolovanje do 42 dana (219.657,81 KM), naknade za godišnji odmor (411.298,54 KM), naknade za minuli rad (474.215,38 KM) i naknade za kišne dane (19.437,81 KM) i iste su u odnosu na plan veće za 145,69%.

Usluge na izradi i doradi učinka iskazane su u iznosu od 9.395.543,05 KM i u odnosu na planirane su veće za 15,76%. Ove usluge se odnose na izdatke za sječu i izvoz drvnih sortimenata, koje u navedenim troškovima učestvuju 95,26% (8.950.002,67 KM), dok svi ostali troškovi (pošumljavanje, njega šumskih kultura, građevinske usluge na majdanu i rezanje trupaca) iz ove grupe troškova iznose 4,74% (445.536,38 KM). Uzimajući u obzir visinu ovog troška, osnovnu registrovanu djelatnost javnog preduzeća i strukturu utvrđenih radnih mjesta sa 31.12.2002. godine, kao osnov i broj zaključenih ugovora o privremenim i povremenim poslovima, ukazuje na potrebu prilagođavanja postojeće sistematizacije radnih mjesta registrovanoj djelatnosti, a sve i cilju smanjenja naprijed navedenih troškova.

Navedene usluge su planirane godišnjim planom poslovanja i na bazi istog su izrađeni cjenovnici na osnovu kojih se vrše ugovaranja usluga sječe i izvoza sa dobavljačima.

Putni troškovi su iskazani u iznosu 112.765,72 KM i u odnosu na plan su veći za 139,72%. Prema izjavi odgovorne osobe prekoračenje troškova na ovoj poziciji nastalo je zbog izrade šumsko-privrednih osnova za druge privredne subjekte, koji teritorijalno pripadaju drugom području – kantonu.

Akontacije za date dnevnice za putne troškove nisu pravdane u zakonski utvrđenom roku, što ima za posljedicu nerealno iskazane rashode po ovom osnovu.

Naknade radnicima i stanovništvu iskazane su u iznosu od 765.029,52 KM i odnose se najvećim dijelom na naknade za terenski dodatak (84.900,00 KM), naknade za privremene i povremene poslove (290.068,50 KM), naknade upravnom odboru (62.364,63 KM), regres za godišnji odmor (237.550,00 KM), naknade za stipendije (45.000,00 KM), pomoć radnicima (29.556,64 KM) i otpremnine za penziju (15.186,00 KM). Dio ovih troškova (naknade za terenski dodatak, naknade članovima upravnog odbora, naknade za stipendije i otpremnine za penziju) nisu uopšte planirani finansijakim planom. Obračun i isplata terenskog dodatka vršila se na osnovu Upute za obavljanje terenskih poslova izdate i potpisane od strane direktora javnog preduzeća. Isplata naknada članovima upravnog odbora je vršena po osnovu Odluke o kriterijima za izbor, pravima i obavezama predsjednika i članova upravnih odbora i drugih organa upravljanja u preduzećima, prema kojima Vlada kantona vrši ovlaštenja i obaveze vlasnika državnog kapitala i zaključenih ugovora o djelu o angažovanju u radu upravnog odbora. Uvidom u zaključene ugovore utvrđeno je da se obračun i isplata naknada vršila pojedinim članovima, iako isti nisu učestvovali u radu upravnog odbora u toku mjeseca za koji su isplaćeni. Isplata naknada radnicima i stanovništvu je vršena preko blagajne javnog preduzeća.

Naknade za privremene i povremene poslove su isplaćivane na osnovu zaključenih ugovora o privremenim i povremenim poslovima u toku 2002. godine. Poslovi za koje su zaključeni navedeni ugovori nisu utvrđeni kolektivnim ugovorom ni Pravilnikom o radu javnog preduzeća i isti su trajali duže od 60 dana. **Zaključeni ugovori o privremenim i povremenim poslovima se odnose na pomoćne poslove za obavljanje taksacije na izradi šumsko-privrednih osnova i doznaka za sječu. Navedeni poslovi su iz okvira**

registrovane djelatnosti javnog preduzeća i radi se o poslovima koji su se obavljali kontinuirano u toku 2002. godine. Prema odredbama Zakona o radu ovi poslovi nemaju karakter privremenih i povremenih poslova i njihovo obavljanje zahtijeva stalnost i po osnovu istih bi se trebali zaključivati ugovori o radu na neodređeno ili određeno radno vrijeme sa punim ili skraćenim radnim vremenom. Sa licima sa kojima su zaključeni navedeni ugovori nije utvrđen način izvršenja posla i način korištenja odmora u toku rada. U većem broju slučajeva prilikom obračuna i isplate ugovorenih iznosa naknada, isplaćivane su i naknade za topli obrok i terenski dodatak, što predstavlja prava koja ostvaruju zaposleni iz radnog odnosa.

Ostali troškovi poslovanja iskazani su u iznosu 193.216,56 KM, ostvareni su ispod planiranih i odnose se na komunalne, zdravstvene, advokatske, usluge vještačenja, usluge za stručno usavršavanje, registraciju vozila i troškove preplate za stručna izdanja. Dio troškova za stručno usavršavanja odnosi se na troškove koji su preuzeti od preduzeća koja su ušla u sastav javnog preduzeća, a dio se odnosi na stipendiranje đaka i studenta po Odluci upravnog odbora 011-2091-2/01 od 31.10.2001. godine. Navedenom odlukom utvrđena je visina stipendije i obaveze korisnika iste.

Kamate se odnose na redovne kamate (221.960,99 KM) po dugoročnim kreditima Investicione banke Federacije Bosne i Hercegovina za finansiranje nabavke opreme i kamate po kratkoročnom revolving kreditu Univerzal Banke d. d. Sarajevo za održavanje tekuće likvidnosti preduzeća i plaćenu zateznu kamatu (125.834,36 KM) po osnovu kašnjenja uplata poreza i doprinosa na plaće za 2001. godinu po zapisniku Porezne uprave, što je uticalo na prekoračenje troškova na ovoj poziciji. Nije prezentirana dokumentacija koja definiše opravdanost-neophodnost zaduženja (revolving kredit) za obezbjeđenje obrtnih sredstava potrebnih za ostvarenje planiranih zadataka javnog preduzeća. Uzimajući u obzir činjenicu da je preduzeće iskazalo svoja potraživanja u iznosu navedenom u poglavlju potraživanja u ovom izvještaju i činjenicu da nisu poduzimane odgovarajuće mjere za naplatu istih, revizijski tim ne može potvrditi opravdanost navedenog troška.

Ukalkulisana rezervisanja (troškovi za obnavljanje zemljišta i šuma) iskazani su u iznosu od 4.195.358,45 KM i odnose se na izdvojena sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma (rekonstrukciju degradiranih šuma i pošumljavanje goleti i krša) u skladu sa Zakonom o šumama. **Po završnom računu nije urađen izvještaj o utrošku navedenih sredstva iako, za to postoji zakonska obaveza.**

Ostali rashodi su iskazani u iznosu od 1.471.147,37 KM i isti su po vrstama prezentirani u prethodnoj tabeli a planirani su samo na poziciji humanitarnih rashoda i to svega u iznosu od 85.000,00 KM.

Tokom 2002. godine je izvršena je ispravka vrijednosti nenaplaćenih potraživanja od kupaca u iznosu od 744.732,14 KM na osnovu utuženja za koja prema usmenom obrazloženju odgovorne osobe nije postojala mogućnost naplate.

Humanitarni rashodi su iskazani u iznosu 111.575,97 KM i odnose se na isplaćene pomoći uposlenim u javnom preduzeću i drugim organizacijama i udruženjima, a po odlukama donesenim od strane upravnog odbora i direktora javnog preduzeća. Dio navedenih pomoći se odobravao u naturalnom obliku u vidu isporuke ogrevnog drveta.

Odobreni kasa skonto iskazan je u iznosu od 66.571,66 KM i isti se odnosi na date bonitete za ostvareni ukupni godišnji promet i odobrene popuste za avansno plaćanje, koji su regulisani ugovorima sa kupcima.

Troškovi iz ranijih godina iskazani su u iznosu od 241.604,50 KM i isti se odnose na isplaćene ugovore o djelu iz 2001. godine i na isplate po osnovu pogrešno fakturisane robe.

U grupi ostalih rashoda iskazan je i iznos od 128.359,17 KM koji se odnosi na otpis potraživanja od Zavoda zdravstvenog osiguranja za obračunate doprinose na plaće za bolovanje preko 42 dana. Navedeni otpis je izvršen bez adekvatnih odluka, a istovremeno nisu poduzimane mjere po pitanju naplate ovih potraživanja. Prezentirana dokumentacija (prepiske) između javnog preduzeća i Zavoda zdravstvenog osiguranja USK-a ne predstavljaju relevantnu dokumentaciju za otpis navedenih potraživanja.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju opšte konstatacije koje se odnosi na troškove preduzeća su sljedeće:

- nije donesen pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama, kojim bi se regulisala evidencija izdataka utroška materijala, otpisa alata i sitnog inventara, obračun amortizacije, dozvoljeni manjak, rashod, kalo, rastur, kvar i lom i dr.,
- izdaci za isplaćene akontacije se ne prate i iste se ne pravdaju u zakonski propisanom roku, što dovodi do zadržavanja navedenih sredstava i mogućnosti nerealnog iskazivanja troškova,
- nije izvršeno objavljivanje u skladu sa RS 37 u dijelu koji se odnosi na rezervisanja, jer isti ima značajan uticaj na finansijski rezultat u tekućem periodu.

Preporuka menadžmentu:

- da se preispita opravdanost troškova na izradi i doradi učinka (sječa i izvoz šume) i da se postojeća sistematizacija radnih mjesta prilagodi registrovanoj djelatnosti preduzeća,
- da se prilikom izrade plana, troškovi na pozicijama gdje je iskazano veliko prekoračenje, realnije i objektivnije planiraju i da se utvrdi osnovanost iskazanih prekoračenja,
- da se preispita opravdanost zaključivanja ugovora o privremenim i povremenim poslovima i obračun, visina i vrsta isplate ugovorene naknade,
- da se naknada za terenski dodatak isplaćuje u skladu sa odredbama kolektivnog ugovora,
- da se preispita opravdanost i osnovanost zaključivanja ugovora o revolving kreditu,
- da se izdvajanja za rezervisanja prate u okviru zakonskih propisa i da se ista svedu u poreski priznate rashode u skladu sa zakonom o porezu na dobit.

3.4 STALNA SREDSTVA

U bilansu stanja na dan 31.12.2002. godine na poziciji stalnih sredstava, uključujući povećanja i smanjenja istih u toku godine, u javnom preduzeću je iskazano sljedeće stanje:

R. br.	Vrsta stalnih sredstava	Stanje 01.01.2002. g.	Povećanje u 2002. god.	Smanjenje u 2002. g.	Ispravka vrijednosti.	Sadašnja vr. 31.12.2002. g.
1.	Osnivački izdaci	20.254,46			18.437,42	1.817,04
2.	Nemat. Sred. u pripremi	109.538,73	9.000,00			118.538,73
3.	Ostala nematerijalna sreds.	61.561,97	27.254,56			88.816,53
A	Ukup. nem. stal. sr. (1-3)	191.355,16	36.254,56		18.437,42	209.172,30
4.	Zemljište i šume	509.939.230,04				509.939.230,04
5.	Građevine	26.824.348,25		278.836,29	18.087.641,08	8.457.870,88
6.	Oprema	7.550.285,98	630.563,40	673.151,70	4.879.741,83	2.627.955,85
7.	Višegodišnji zasadi	289.861,30			289.861,30	-
8.	Stambene zgrade i stanovi	5.985.843,41	175.190,76	598.742,85	1.498.391,88	4.063.899,44
9.	Mat. sredstva u pripremi	6.588.986,64	731.240,93	659.190,83		6.661.036,74
10.	Mat. sred. van upotrebe	26.254.877,20	70.328,58	477.212,85	17.668.996,37	8.178.996,56
B	Ukupno mat. sred. (4-10)	582.087.129,40	1.607.323,67	2.687.134,52	42.424.632,46	539.928.989,51
11.	Avansi za mat. sredstva	74.560,00	446.428,19	201.042,60		319.945,59
C	Ukupno avansi	74.560,00	446.428,19	201.042,60		319.945,59
	Ukupno (A + B + C):	583.699.347,98	2.090.006,42	2.888.177,12	42.443.069,88	540.458.107,40

Odlukom direktora formirane su komisije koje su izvršile popis sa 31.12.2002. godine i usaglašenje sa knjigovodstvenim stanjem. Centralna popisna komisija sastavila je zapisnik o izvršenom popisu imovine šumskih uprava na dan 31.12.2002. godine. S obzirom na ranije podnesene ostavke na članstvo u upravnom odboru isti se nije bio u mogućnosti sastati, niti donijeti odluku o usvajanju popisa imovine, obaveza i potraživanja, te knjiženje viškova i manjkova utvrđenih popisom, navedenu odluku je donio direktor javnog preduzeća, bez saglasnosti kantonalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

U šumskoj upravi Bosanska Krupa popisom je utvrđen višak stalnih sredstava za koji je komisija dala prijedlog da se izvrši procjena, i zajedno sa investicionim ulaganjem u popisanoj imovinu izvrši aktiviranje i

uknjižavanje. Do momenta revizije prijedlog komisije nije sproveden. U izvještaju popisne komisije ne postoji obrazloženje utvrđenog viška.

Povećanje stalnih sredstava se odnosi na kupovinu opreme iz kredita sa Investicionom bankom Federacije Bosne i Hercegovine i donirane opreme za potrebe rasadnika u Cazinu od strane Federalnog ministarstva za vodoprivredu, poljoprivredu i šumarstvo po ugovoru broj 01-02-560-15/02 od 05.11.2002. godine i nabavke opreme iz vlastitih sredstava preduzeća. Nabavka opreme je bila planirana finansijskim planom javnog preduzeća u iznosu od 592.058,00 KM i nisu prezentirane pojedinačne odluke odgovornog organa o nabavci istih. S obzirom da planom nije utvrđen način finansiranja nabavke stalnih sredstava (vlastita sredstva, kredit, donacija) i na iskazanu vrijednost sredstava u pripremi, ukazuje da je izvršena nabavka stalnih sredstava u iznosu većem od planiranog.

Povećanje vrijednosti stanova se odnosi i na istovremeno smanjenje vrijednosti građevina, koja je rezultat rekonstrukcije i dogradnje objekta lugarnice u Ripču, općina Bihać, po odluci Upravnog odbora, kako bi se dobio stambeni prostor (4 stana) za rješavanje stambenih potreba radnika javnog preduzeća. Za rekonstrukciju objekta sačinjen je ugovor čiji je sastavni dio troškovnik na iznos 175.190,76 KM.

Na sredstvima u pripremi je evidentirana i kupovina stana koja je izvršena u toku 2002. godine. U toku revizije nad kupljenim stanom je podnesen zahtjev za uknjižavanje u zemljišnim knjigama, odnosno drugim javnim knjigama u koje se upisuje vlasništvo nad nekretninama (uknjiženo pravo vlasništva u korist javnog preduzeća). Odlukom upravnog odbora kojim se odobrava kupovina navedenog stana, utvrđeno je da se kupljeni stan ustupi kadru preduzeća putem stambenog kredita, do konačne otplate iznosa vrijednosti stana, čime bi se vlasništvo stana sa preduzeća prenijelo na korisnika stana. Nije prezentirana dokumentacija o dodjeli stana na korištenje u skladu sa Odlukom upravnog odbora. Prema usmenoj izjavi odgovorne osobe stan je dat na korištenje zaposlenom u javnom preduzeću.

Smanjenje stalnih sredstva se odnosi na smanjenje stalnih sredstava po osnovu Odluke o usvajanju popisa imovine Javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa i knjiženju viškova i manjkova utvrđenih popisom sa stanjem na dan 31.12.2002. godine broj 2428-11 od 25.02.2003 godine donesenom od strane direktora preduzeća. Prilikom isknjižavanja navedene opreme nije obračunat i uplaćen porez na promet u skladu sa Zakonom o porezu na promet proizvoda i usluga, jer je utvrđeno da je rashodovana oprema kojoj nije istekao vijek trajanja. Iz Zapisnika centralne popisne komisije o popisu sredstva i obaveza javnog preduzeća sa stanjem na dan 31.12.2002. godine broj 01-2428-10//02 od 25.02.2003. godine se ne može potvrditi potpuna osnovanost prijedloga za otpis i rashod stalnih sredstava i opreme, s obzirom da za iste u većini slučajeva postoji sadašnja vrijednost (74.193,32 KM). Iz zapisnika o popisu imovine centralne popisne komisije nije vidljiv način rashodovanja imovine (uništenje, prodaja kao otpada, poklon), niti je o istom donesena odgovarajuća odluka, niti je sačinjen odgovarajući zapisnik o uništenju, prodaji ili poklonu, koji bi predstavljao relevantan dokument za isknjižavanje stalnih sredstava iz knjigovodstvene evidencije.

Smanjenje vrijednosti stambenog fonda je rezultat isknjižavanja dijela stambenog fonda po osnovu ugovora o prodaji stanova u smislu Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Sadašnja vrijednost stambenog fonda u iznosu od 4.063.899,44 KM rezultat je neažurnog, odnosno nesprovedenog u cijelosti postupka otkupa stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Prezentirani su spiskovi o otkupu stanova, a bez zaključenih ugovora i dostavljanja istih nadležnoj službi za isknjižavanje. Na dan 31.12.2002. godine nije izvršen popis stambenog fonda, što dovodi u pitanje realnost i tačnost iskazanih pozicija stalne imovine u računovodstvenom iskazu Bilanca stanja i isto se ne može potvrditi od strane revizorskog tima.

Prema usmenom obrazloženju odgovorne osobe materijalna sredstva van upotrebe odnose se građevine - poslovne zgrade, koje su djelimično u funkciji i iste nisu obuhvaćene redovnim godišnjim popisom.

Preporuka menadžmentu:

- **da se popis obavi u skladu sa članom 23. Zakona o računovodstvu i da se iz izvještaja o izvršenom popisu vidi način likvidacije i knjiženja utvrđenih inventurnih razlika, sa visinom otpisa rashodovanih sredstava opreme i sitnog inventara,**
- **da se nabavka opreme i materijalnih sredstava vrši iz sredstava predviđenih finansijskim planom i po osnovu odluka nadležnih organa,**

- **da se preispita vrijednosti materijalnih sredstava i razlog stavljanja istih van upotrebe, i da se izvrši popis ovih sredstava u cilju regulisanja njihovog statusa i iskazivanja fer vrijednosti,**
- **da se izvrši popis stambenog fonda i okonča postupak oko otkupa, sa isknjižavanjem istog iz knjigovodstvene evidencije,**
- **da se preispita dodjela stana na korištenje u odnosu na odluku upravnog odbora i Pravilnik o rješavanju stambenih potreba radnika javnog preduzeća,**

3.5 NOVČANA SREDSTVA

Novčana sredstva u 2002. godini iskazana su u nominalnoj vrijednosti izraženoj u konvertibilnim markama preko transakcijskih računa otvorenih u tri poslovne banke i to: ABS banka Filijala Bihać, Universal banka d.d. Filijala Bosanska Krupa i Una banka Filijala Bihać i putem glavne (centralne) blagajne javnog preduzeća.

Za blagajničko poslovanje ne postoje pisane procedure o uređenju istog, sa tačno i precizno utvrđenim ovlaštenjima u pogledu naplate pazara, likvidiranja i izvršenja naloga za uplatu i isplatu iz blagajne, uključujući i visinu blagajničkog maksimuma. U šumskim upravama se ne sačinjavaju blagajnički izvještaji, niti sadrže naloge za uplatu i naloge za isplatu iz blagajne, iako se obavlja blagajnički promet.

Ovakav način upravljanja i raspolaganja gotovim novcem može prouzrokovati štetu, što je potvrđeno i zapisnikom centralne popisne komisije u kome su naznačene razlike (manjak) pologa pazara po šumskim upravama sa položenim pazarama u glavnoj blagajni preduzeća u iznosu od 21.304,25 KM. Komisija nije utvrdila tačne razloge navedenog manjka, a isti je knjigovodstveno evidentiran na zaduženju odgovornog radnika. Slučaj je predat internoj kontroli preduzeća. Revizorskom timu nije prezentiran izvještaj interne kontrole, kao ni dokaz o pokretanju postupka utvrđivanja odgovornosti za navedeni manjak u službi. Iz sredstava pazara vršene su i isplate pozajmica uposlenim po odlukama direktora preduzeća, koje su prosljeđivanje-dostavljane uposlenom koji vodi ovakvu vrstu naplate i isplate gotovog novca u šumskim upravama.

Preporuka menadžmentu:

- **da se blagajničko poslovanje urediti internim aktom preduzeća,**
- **da se poduzmu adekvatne mjere i radnje protiv odgovornog radnika u cilju naknade iskazanog manjka.**

3.6 DUGOROČNI KREDITI

Dugoročni krediti iskazani na bilansnim pozicijama Bilanca stanja iznose 191.740, 07 KM i odnose se na date kredite za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u preduzeću. Uvidom u dokumentaciju vezanu za dodjelu stambenih kredita utvrđeno je da su isti dodjeljivani na osnovu Odluka direktora i Upravnog odbora u znatnim iznosima (83.000,00 KM je dodijeljeno u 2002. godini) a da prethodno nisu ispoštovani utvrđeni kriteriji i mjerila za raspodjelu stambenih kredita i ocjena potrebe za davanjem istih. Odluke o dodjeli kredita nije pratila relevantna dokumentacija koja bi potvrdila svrhu odobrenog kredita (gradnja, dogradnja, adaptacija porodične stambene kuće ili stana u svojini ili kupovinu). Isplata odobrenog kredita se vršila preko blagajne preduzeća u ukupnom iznosu odobrenog kredita, iako je Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenika javnog preduzeća, koji je usvojen Odlukom upravnog odbora, utvrđeno da se isplata kredita u gotovini može izvršiti najviše 50% od ukupno dodijeljenog kredita, a ostatak putem ispostavljenih faktura. Za date kredite u svim slučajevima nisu prezentirani ugovori kojim bi se regulisala međusobna prava i obaveze davaoca kredita i korisnika kredita, kao ni obezbjeđenje garancija za vraćanje navedenih kredita.

Preporuka menadžmentu:

- **da se preispita svrha dodijeljenih stambenih kredita i ocjena potrebe za dodjelom istih.**

3.7 KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA RAZGRANIČENJA

Potraživanja od kupaca, zaposlenih i drugih pravnih i fizičkih lica iskazuju se u knjigovodstvu na osnovu faktura za isporučenu robu i izvršene usluge, koja u svim slučajevima nije potpuna i nije knjižena na osnovu vjerodostojne knjigovodstvene isprave (dio knjigovodstvenih isprave je odložen u sektoru komercijale, a dio u računovodstvu). U toku poslovne godine mali dio naplate se ostvarivao putem avansnih uplata od strane kupaca, dok veći dio potraživanja nije uopšte naplaćen, što pokazuje i konačni saldo nenaplaćenih potraživanja za isporučenu robu.

Ukupno iskazana potraživanja u bilansu stanja na dan 31.12.2002. godine iznose 17.294.780,80 KM.

Struktura navedenih potraživanja je sljedeća:

Potraživanja od matice (potraživanja iz ranijih godina)	15.392,00 KM
Potraživanja od kupaca u zemlji	21.690.154,47 KM
Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca	(-4.947.607,03 KM)
Potraživanja od radnika	125.815,63 KM
Ispravka vrijednosti potraživanja od radnika	(-3.776,00 KM)
Potraživanja za povrat poreza na dobit	3.757,96 KM
Potraživanja od drugih institucija	5.000,00 KM
Depozit kod Univerzal banke	10.000,00 KM
Potraživanja za bolovanje preko 42 dana	343.399,87 KM
Potraživanja za date pozajmice pravnim licima	17.438,69 KM
Razgraničene premije osiguranja	35.205,21 KM

Potraživanja od kupaca u većem dijelu se odnose na potraživanja iz ranijih godina tzv. »naslijeđena» potraživanja, koja su nastala u preduzećima koja su ušla u sastav javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa i to 12.267.996,00 KM, a od kojih je za 3.132.607,00 ili 25,53% podnesena tužba za naplatu. Za ostali dio nenaplaćenih potraživanja sačinjeni su sporazumi i ugovori za odgođeno plaćanje u ratama, koje je odobrio direktor preduzeća i o istim upoznao upravni odbor. Odredbe zaključenih sporazuma i ugovora u 2002. godini nisu ispoštovane, tako da je stanje od momenta zaključenja sporazuma uglavnom ostalo nepromijenjeno, ili se čak kod pojedinih kupaca povećalo. Bitno je naglasiti da je i pored nenaplaćenog naprijed navedenog iznosa i nepoštivanja zaključenih sporazuma i ugovora od strane kupaca i dalje nastavljen isporuka robe, tako da su potraživanja sa 31.12.2002. godine dostigla iznos od 21.690.154,47 KM, od kojih je iznos od 4.947.607,03 KM utuženo i preneseno na sumnjiva i sporna potraživanja. U toku 2002. godine je utuženo potraživanja u iznosu od 744.732,14 KM. Na poziciji potraživanja od kupaca sa 31.12.2002. godine iznos od 13.454.413,59 KM odnosi se na potraživanja čije je saldo veći od 100.000,00 KM, a za ista nisu podnesene tužbe za naplatu i odnosi se na sljedeće kupce: Bina Šipad doo Bihać (887.188,38 KM), DIZ doo Bihać (101.475,62 KM), Memić doo Bihać (181.289,04 KM), Sead-Komerc doo Bihać (104.871,26 KM), Memagić Kompany (131.010,26 KM), GF PIO Filijala Bihać (165.925,91 KM), Savez RVI USK Bihać (389.500,48 KM), Pogy Bihać (616.557,82 KM), Adra doo Bihać (128.764,02 KM), Doo Holz Kalender (161.979,65 KM), BH Krajina drvo Bosanska Krupa (254.976,98 KM), DJL Harbaš comp Bosanska Krupa (1.015.423,14 KM), Doo Horten comerc Bosanska Krupa (404.235,39 KM), DJL Magram Bosanska Krupa (921.656,19 KM), DJL Smrča Bosanska Krupa (180.895,55 KM), ŠIP Una doo Bosanska Krupa (988.973,30 KM), Služba za boračko-invalidsku zaštitu (115.895,02 KM), DJL Krivaja Cazin (102.400,94 KM), Doo Šipad Ključ (332.771,30 KM), DIP Oštrej RJ Pilana Bosanski Petrovac 3.237.695,53 KM), Doo Omda Bosanski Petrovac (282.932,40 KM), Krnjeuša Doo Bosanski Petrovac (192.898,09 KM) D.D. Drvana industrija Sana Sanski Most (2.039.763,88 KM), DJL Filees Sanski Most (105.130,94 KM), doo Brio Maslovare (100.678,90 KM), Šume Tuzlanskog kantona (183.159,10 KM) i BIS doo Novi Travnik (126.364,50 KM).

Preduzeće, osim zaključenih ugovora nema usvojene nikakve procedure, niti uputstva i instrukcije po pitanju naplate navedenih potraživanja. S obzirom da navedena potraživanja nisu u cijelosti utužena (kupci sa neizmirenim potraživanjima od 2 i 3 miliona nisu opšte utuženi), zašto postoji mogućnost nastanka zakonske zastare i nemogućnost naplate navedenih potraživanja uopšte.

Za potraživanja preuzeta od pravnih sljedbenika javnog preduzeća tzv. «naslijeđena» potraživanja i potraživanja nastala konstituisanjem javnog preduzeća, u 2003. godini sačinjeni su ugovori o odgodi plaćanja na period od tri mjeseca do tri godine.

Nije izvršen popis potraživanja u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Nije utvrđena starosna struktura navedenih potraživanja, niti je komisija dala prijedlog za poduzimanje mjera i donošenja adekvatnih odluka od strane nadležnih organa, u cilju što efikasnijeg rješavanja i naplate istih.

Stanja na potraživanjima od kupaca iskazana u knjigovodstvu preduzeća nisu usaglašena sa stanjima iskazanim kod kupaca, što dovodi u pitanje relevantnost i tačnost navedenih stanja. U toku revizije poslate su konfirmacije na usaglašenje kupcima i iste su potvrđene u manjem dijelu, tako da se iskazana potraživanja na dan 31.12 2002. godine ne mogu u potpunosti potvrditi od strane revizorskog tima, što istovremeno dovodi u pitanje istinitost i tačnost iskazanih bilansnih pozicija. **Nepotvrđivanje navedenih stanja ili neslaganje sa istim, navodi na mogućnost precjenjivanja ukupne aktive (tekućih sredstava) ili prikrivanje potencijalnih gubitaka.**

U saldu potraživanjima od kupaca, koja se odnose na potraživanja iz ranijih godina sadržan je i iznos od 57.252,25 KM koji se odnosi na potraživanja od fizičkih lica za isporučeno ogrevno drvo i po pitanju istih nisu poduzete nikakve mjere za naplatu.

Činjenica je da preduzeće kontinuirano nailazi na poteškoće u naplati svojih potraživanja, jer dio kupaca je prema informaciji odgovornih u preduzeću, prestao sa radom i ne posjeduju imovinu iz koje bi se mogla izvršiti prinudna naplata. Prema informaciji odgovornog u sektoru za pravne poslove, naplata utuženih potraživanja je spora i teško se rješava.

Preduzeće nije izvršilo procjenu, uzimajući u obzir sve realne okolnosti i okruženje o realnosti naplate navedenih potraživanja. Dio ovih potraživanja se i odnosi na potraživanja od preduzeća koja su nastala spajanjem u ovo javno preduzeće i ista nisu utužena, a dio je utužen. Međutim i pored svega nije se mogao steći dojam da su iscrpljene sve i zakonske i izvanzakonske mogućnosti naplate navedenih potraživanja. Ako se uzme u obzir da nenaplaćena potraživanja (i utužena i neutužena) u odnosu na ukupan prihod iznose 74,13%, onda to predstavlja alarmantan pokazatelj neefikasnog upravljanja novčanim sredstvima javnog preduzeća. Za veći dio potraživanja od kupaca ne postoje zapisnici o usaglašavanju salda sa istim, tako da se iskazano stanje ne može u potpunosti potvrditi od strane revizorskog tima.

Potraživanja od radnika se odnose na potraživanja za isplaćene akontacije po službenom putu (45.541,49 KM) i ista su evidentirana u prethodnim godinama i za njih nisu poduzete nikakve mjere po pitanju naplate, a do momenta revizije nije izvršen povrat istih. Potraživanja za manjkove (60.495,89 KM) koji su utvrđeni popisom po završnom računu za 2002. godinu a odnose se na utvrđeni manjak novčanih sredstava u «pomoćnoj» blagajni preduzeća i manjak sitnog inventara, materijala i alata i za iste nisu donesene adekvatne odluke o načinu saniranja istih, od strane odgovornih lica u javnom preduzeću. Do momenta završetka revizije nisu poduzete nikakve konkretne radnje na postupku utvrđivanja odgovornosti za povrede radnih obaveza, te utvrđivanje krivične, odnosno materijalne odgovornosti uposlenih kod kojih je utvrđen manjak. Ostali dio ovih potraživanja se odnosi na pozajmice date uposlenim u javnom preduzeću. Navedene pozajmice su isplaćivane po pojedinačnim odlukama, donesenim od strane direktora preduzeća sa rokom vraćanja u deset jednakih rata, obustavom od plaće zaposlenih. Na navedenim odlukama nema suglasnosti upravnog odbora. Revizijom je utvrđeno da je dio akontacija dat bez adekvatne dokumentacije.

Potraživanja za bolovanje preko 42 dana se odnosi na potraživanja iz ranijih godina i po istim nisu poduzete adekvatne mjere za naplatu. Za navedena potraživanja nije izvršeno usaglašenje sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona, tako da se ista od strane revizorskog tima ne mogu potvrditi.

Preporuka menadžmentu:

- da se učine dodatni naponi i iscrpe sve zakonske mogućnosti u cilju izvršenja naplate potraživanja,
- da se utvrdi odgovornost nadeležnih organa o zaključivanju ugovora o odgođenom plaćanju, kao i nepoduzimanju odgovarajućih mjera u nepridržavanju odredbi navedenih ugovora,
- da se intenziviraju radnje u sudskim postupcima u pogledu naplate iskazanih potraživanja,

- da se izvrši usaglašavanje stanja sa kupcima i da se riješi problem evidentiranih razlika u saldima,

3.8 DUGOROČNE OBAVEZE I RAZGRANIČENJA

Uvidom u bilansne pozicije bilansa stanja ukupno iskazane dugoročne obaveze na dan 31.12.2002. godine iznose 2.488.216,80 KM i odnose se na dugoročni kredite iz inostranstva iz ranijih godina u iznosu od 83.417,24 KM i obaveze po kreditima Investicione banke Bosne i Hercegovine u iznosu od 2.488.216,80 KM.

Zaduženje u iznosu od 1.938.367,57 KM se odnosi na odobrene kredite u 2001. godini po projektu Evropske komisije za finansiranje nabavke opreme u cilju jačanja rehabilitacije kapaciteta šumskih preduzeća. Kredit je odobren na period od 8 godina, sa kamatnom stopom od 6,25% na godišnjem nivou, uključujući jednu godinu perioda odgode, s tim što prva rata glavnice dospjeva u maju, odnosno septembru 2002. godine.

Zaduženje u iznosu od 446.428,19 KM (228.255,11 EUR) se odnosi na Obveze po Ugovoru o kreditu za finansiranje popravke šumskih puteva Krajnjeg korisnika, br. SU-182-34-4505-V/02, od 18.10.2002. godine zaključenim između Investicijske banke Bosne i Hercegovine i JP «Unsko-Sanske šume» Bosanska Krupa po osnovu Zaključka Vlade broj 70/2002 od 22.01.2002. godine, Kredit je zaključen sa rokom vraćanja 8 godina uz 6 mjeseci perioda odgode, uz kamatnu stopu od 2,00 % godišnje, s tim što prva rata dospjeva 01.01.2003. godine.

Za zaduženja po navedenim kreditima direktor preduzeća je načelno upoznao upravni odbor, a po istim se nije vodila rasprava o opravdanosti ovih zaduženja, niti su donesene nikakve konkretne odluke.

Unaprijed naplaćeni a odloženi prihodi iskazani su u iznosu od 389.646,49 KM i odnose se na primljene donacije u opremi (transportna sredstva, kompjuterska oprema), sitnom inventaru i opremi za rasadnik.

3.9 KRATKOROČNE OBAVEZE-OBVEZE I RAZGRANIČENJA

Tekuće, kratkoročne obaveze u knjigovodstvenoj evidenciji i finansijskim izvještajima javnog preduzeća iskazane su na osnovu vrijednosti poslovnih promjena koje se proknjižene na osnovu knjigovodstvenih isprava.

Uvidom u bilansne pozicije Bilansa stanja javnog preduzeća, iskazane kratkoročne obaveze i rezervisanja na dan 31.12.2002. godine iznose 14.501.762,69 KM.

Struktura navedenih obaveza i razgraničenja je sljedeća:

Obaveze po kratkoročnim kreditima i pozajmicama	591.579,00 KM
Obaveze za nefakturisanu robu	17.043,40 KM
Obaveze prema dobavljačima	3.065.314,17 KM
Obaveze prema zaposlenim (plaće i topli obrok za XI i XII 2002. godine)	962.820,26 KM
Obaveze za porez na promet proizvoda i usluga	32.141,02 KM
Obaveze za kaucije i ostale kratkoročne obaveze	1.568.218,27 KM
Obaveze za poreze i doprinose na plaće i druge obaveze prema državnim instit.	1.579.912,89 KM
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	6.684.733,68 KM

Na poziciji kratkoročnih kredita i pozajmica iskazana je iznos od 591.579,00 KM, od čega se 505.102,00 KM odnosi na kratkoročni revolving kredit, zaključen između javnog preduzeća i Univerzal banke D.D. po Ugovor broj 6480/02 od 23.08.2002. godine, za održavanje tekuće likvidnosti preduzeća na rok od 6 mjeseci sa kamatnom stopom od 15% godišnje. **Na zaključenje ugovora o zaduženju po ovom kreditu nije donesena odluka Upravnog odbora, niti je isti raspravljao o opravdanosti uzimanja ove vrste kredita. Upravni odbor je donio samo Odluku kojom dozvoljava uknjižbu založnog prava na objektu upravne zgrade javnog preduzeća, kao uslov za odobrenje navedenog kredita.**

Obaveze prema dobavljačima se odnose na neizmirene obaveze za izvršene usluge (sječa i izvoz drveta) u 2002. godini i ne mogu se u potpunosti potvrditi jer dio salda na vraćenim komfirmacijama ne odgovara saldu iskazanom u knjigovodstvu preduzeća na stanju dobavljača.

Nije izvršen popis obaveza u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Nije utvrđena starosna struktura navedenih obaveza, niti je komisija dala prijedlog za poduzimanje mjera i donošenja adekvatnih odluka od strane nadležnih organa, u cilju što efikasnijeg rješavanja i plaćanja istih.

Jedna te ista preduzeća se istovremeno javljaju i kao kupci i kao dobavljači, a na istim su iskazana salda sa 31.12.2002. godine. Nisu poduzimate nikakve mjere i radnje u cilju rješavanja ovakvih obaveza i potraživanja (kompenzacija).

Obaveze za kaucije za uredno izvršenje posla iskazane su u iznosu 1.476.701,27 KM i odnose se na obustave po zaključenim ugovorima sa dobavljačima za izvoz i sječu šuma u iznosu od 15% vrijednosti izvršenih radova. Obustavljene kaucije isplaćuju se po osnovu zapisnika komisije preduzeća po uredno završenim radovima (nenarušavanje šumskog reda, nečuvanje šumskog podmlatka ili jednostranog raskida ugovora).

Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja se odnose na rezervisanja za prostu biološku reprodukciju šuma u iznosu od 4.999.966,70 KM i rezervisanja za proširenu reprodukciju i obnovu šuma u iznosu od 1.684.766,98 KM. Kao što je u poglavlju rashoda u ovom izvještaju naznačeno na kategoriji troškova po osnovu rezervisanja za prostu i proširenu reprodukciju iskazan je iznos od 4.195.358,45 KM i isti je za 2.489.375,23 KM manji od iznosa rezervisanja iskazanih na obavezama, što ukazuje da se iznos neiskorištenih rezervisanja prenosi iz godine u godinu i da se njegova iskorištenost u toku revidirane godine ne može potvrditi, što je u suprotnosti sa Zakonom o porezu na dobit. Pravdanje, odnosno utrošak navedenih rezervisanja vrši se kroz internu realizaciju za izvršeno pošumljavanje i njegu šuma i obračun plaća čuvarima šuma, kojima su poslovi čuvanja šuma regulisani Pravilnikom o radu kao redovni radni zadaci u preduzeću. Za obračun utroška kroz internu realizaciju u preduzeću ne postoje utvrđene procedure, s obzirom na značaj i širinu segmenta zaštite šuma. Ovakav način rada nisu nam uspjeli opravdati ni odgovorni u preduzeću. Navedena rezervisanja nisu usklađena sa sredstvima iskazanim na kategoriji troškova i ista se od strane revizorskog tima ne mogu potvrditi.

Preporuka menadžmentu:

- **da se preispita opravdanost zaključivanja ugovora po revolving kreditu zaključenim sa Univerzal bankom D.D. Bihać,**
- **da se izvrši usaglašavanje stanja sa dobavljačima i da se riješe utvrđene razlike u saldima,**
- **da se procjeni starosna struktura obaveza u cilju poduzimanja adekvatnih mjera,**
- **da se izvrše kompenzacije u slučajevima gdje je to moguće u cilju realnijeg prikazivanja bilansnih pozicija**

4 RAČUNOVODSTVO I RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Finansijski izvještaji Javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa pripremljeni su u skladu sa Kodeksom računovodstvenih načela, računovodstvenim standardima FBiH i Zakonom o računovodstvu. U preduzeću ne postoje usvojene računovodstvene politike, niti su uz računovodstveni iskaz «Računovodstvene politike i zabilješke uz finansijske izvještaje» prezentirane zabilješke finansijskih izvještaja u skladu sa Rješenjem o izmjenama šema računovodstvenih iskaza («Sl. novine FBiH» broj 15/01), iz kojih bi se mogao vidjeti:

- Način prezentacije informacija koje su bile osnov za pripremanje finansijskih izvještaja (priznavanje prihoda, materijalnih i nematerijalnih sredstva, ugovora, ulaganja, zaliha, rezervisanja i sl.)
- Način objave informacija koje se zahtijevaju Kodeksom računovodstvenih načela i računovodstvenim standardima, a koje su prezentirane na nekom drugom mjestu u finansijskim izvještajima (sudski sporovi, potencijalni događaji i sl.)

- Način obezbjeđenja dodatnih informacija koje su neophodne da bi obezbjedile istinit i fer pregled finansijskog stanja preduzeća i uvjerenje u kontinuitet i stalnost poslovanja.

Zabilješke su potrebne za one stavke koje su značajne i koje su po svom sadržaju i karakteru složene i koje je potrebno obrazložiti i rasčlaniti.

Ne postoje pisane procedure o kretanju knjigovodstvene dokumentacije, koje bi u ovom slučaju bile od velikog značaja, jer je računovodstvena služba teritorijalno dislocirana od sjedišta preduzeća. Saradnja komercijalne službe sa službom računovodstva, koja je locirana u sjedištu preduzeća je nedovoljna ili u pojedinim slučajevima nikakva, pogotovu kada je u pitanju kompletiranje računovodstvene dokumentacije i davanje iste na knjiženje.

Preporuka menadžmentu:

- **da se računovodstvena kontrola vrši u skladu sa Zakonom o računovodstvu i da se u okviru preduzeća usvoje procedure sa tačno utvrđenim odgovornostima i ovlaštenjima koje bi u potpunosti obezbjedile nadzor nad korištenjem sredstva,**
- **da se u skladu sa članom 14. Zakona o računovodstvu, evidentiranje poslovnih promjena vrši na osnovu vjerodostojnih, istinitih i urednih knjigovodstvenih isprava,**
- **da se donese pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama,**
- **da se u skladu sa Zakonom o računovodstvu, Kodeksom računovodstvenih načela i računovodstvenim standardima donese i usvoji računovodstvene politike.**

5 IT SISTEM

Najveći dio IT sistema javnog preduzeća je Windows klijent server mreža 36 radnih stanica u tri LAN-a u direkciji i dvije šumske uprave i pet samostalnih radnih stanica u ostalim šumskim upravama. Ostatak sistema su samostalni računari koji nisu umreženi.

Na IT sistemu se izvode aplikacije računovodstveno-knjigovodstvenih evidencija i obrada poslova iz osnovne djelatnosti preduzeća.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju je konstatovano je da preduzeće nema donesen akt o strategijskom razvoju IT sistema i akt sigurnosne politike.

Preporuka menadžmentu:

- **da se u skladu sa planom ukupnih aktivnosti preduzeća pristupiti izradi dokumenata IT strategija sa jasno definisanim ciljevima u svrhu kvalitetnije primjene IT u javnom preduzeću, te dokumenta IT sigurnosne politike kojim bi se definisali načini rješavanja sigurnosti IT sistema i sigurnosti uopšte,**
- **da se aplikacije koje se ne izvode u IT okruženju (planiranje i praćenje proizvodnje) uključe u IT sistem javnog preduzeća,**
- **da se kroz organizacijsku strukturu obezbijedi podrška IT sistemu i uspostavi direktna komunikacija između menadžmenta i IT podrške.**

6 ZAKLJUČAK

Na osnovu izvršene revizije finansijskih izvještaja za 2002. godinu javnog preduzeća «Unsko-sanske šume» Bosanska Krupa i provedenih revizijskih aktivnosti u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna i INTOSAI revizijskim standardima, a ujedno uvažavajući opće uslove okruženja u kojem je preduzeće poslovao u 2002. godini i uzimajući u obzir značaj istog na nivou Unsko-sanskog kantona, doneseni su slijedeći zaključci:

- neefikasnost rada upravnog odbora i njegove ostavke na članstvo prije isteka poslovne godine imalo je uticaja na nepoduzimanje mjera i donošenje procedura za zakonsko uređenje problematike u pogledu reorganizacije u javnom preduzeću i nepokretanje aktivnosti preko resornog ministarstva za uređenje organizacije gazdovanja šumama na području kantona,
- izvještaj o poslovanju nije usvojio upravni odbor javnog preduzeća, a isti takav je upućen skupštini Unsko-Sanskog Kantona na usvajanje, a koji nije usvojen ni od strane skupštine,
- javno preduzeće je pravni sljedbenik pet preduzeća, koja su spajanjem u javno preduzeće unijeli i svoje obaveze i potraživanja za koje menadžment preduzeća nije ispitaio stvarno postojanje, osnovanost, valjanost i preuzeo odgovarajuće mjere za razrješavanje istih,
- u cilju naplate potraživanja nisu poduzimane adekvatne mjere i nisu iscrpljene sve zakonske mogućnosti za naplatu istih,
- u dijelu koji se odnosi na davanje pozajmica uposlenim i zaključivanje ugovora o kreditu za održavanje tekuće likvidnosti, sa jedne strane i nepoduzimanje odgovarajućih mjera za naplatu neneplaćenih potraživanja, sa druge strane, dovodi u pitanje efikasnost upravljanja novčanim sredstvima preduzeća,
- redovan godišnji popis stalnih sredstva, potraživanja i obaveza nije izvršen u potpunosti u skladu sa važećom zakonskom regulativom,
- Plan rada, finansijski plan i plan sječa nisu doneseni u propisanom roku i na isti resorno kantonalno ministarstvo nije dalo suglasnost.

KOMENTAR:

U ostavljenom roku Javno preduzeće «Unsko-Sanske šume» Bosanska Krupa se nije očitovalo na navedeni izvještaj.

Tim za reviziju

Mirsada Janjoš, dipl. ecc.

Hajrija Imširović, iur.